

OVERSIGT OVER UDVALGTE ARBEJDER

NYBYGGERI

- 1 ATELIER KIRSTINE ROEPSTORFF, 2015.
- 2 KNUTHENLUND MØLLERIBYGNING, 2013.
- 3 NYT STUEHUS TIL SMØRAGER, 2003

FREDEDE OG BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER

- 1 LUNGHOLM GODS, 2007-15
- 2 FUGLSANG KUNSTLAB (KONKURRENCEFORSLAG), 2014.
- 3 HØJBYGAARD, 2012
- 4 HØRBYGAARD 2011

UDVIKLINGSARBEJDER OG ARTIKLER

- 1 VINDUE TIL HISTORISKE BYGNINGER, 2013-15
- 2 'FORMENS BETYDNING', 2011
- 3 STUEHUSE - EN GRUNDBOG, 2000-03

STUDIO KIRSTINE ROEPSTORFF

NYT ATELIER TIL BILLEDKUNSTNER KIRSTINE ROEPSTORFF

OPFØRT: 2015

ADRESSE: KOLDING LANDEVEJ 41
7000 FREDERICIA

BYGHERRE: KIRSTINE ROEPSTORFF

AREAL: 344 KVM

TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
MERETE LIND MIKKELSEN APS

INGENIØR: KELD NØRGAARD

BYGGELEDELSE: BILLUND/HANSEN

Atelieret er opført til billedkunstner Kirstine Roepstorff og Træ Film, og det skal rumme kunstnerisk produktion samt producerarbejde.

Atelieret er placeret et lavpunkt i landskabet, der har stærke, glidende bevægelser; hvor markens tydelige hvælving tegner horisontlinien mod tre sider, mens forpladsen mod ankomstvejen er flad.

Huset er arrangeret i forhold til terrænet, med udgangspunkt i en ydre gård, der endnu ikke her helt afsluttet. Terrænforskellen anvendes til at skabe forskellige rumligheder i atelieret, ved at bygningen op ad marken, og den øverst etage i husets sydlængde giver udkig over landskabet, mens de øvrige rum i større grad trækker himmellys ind.

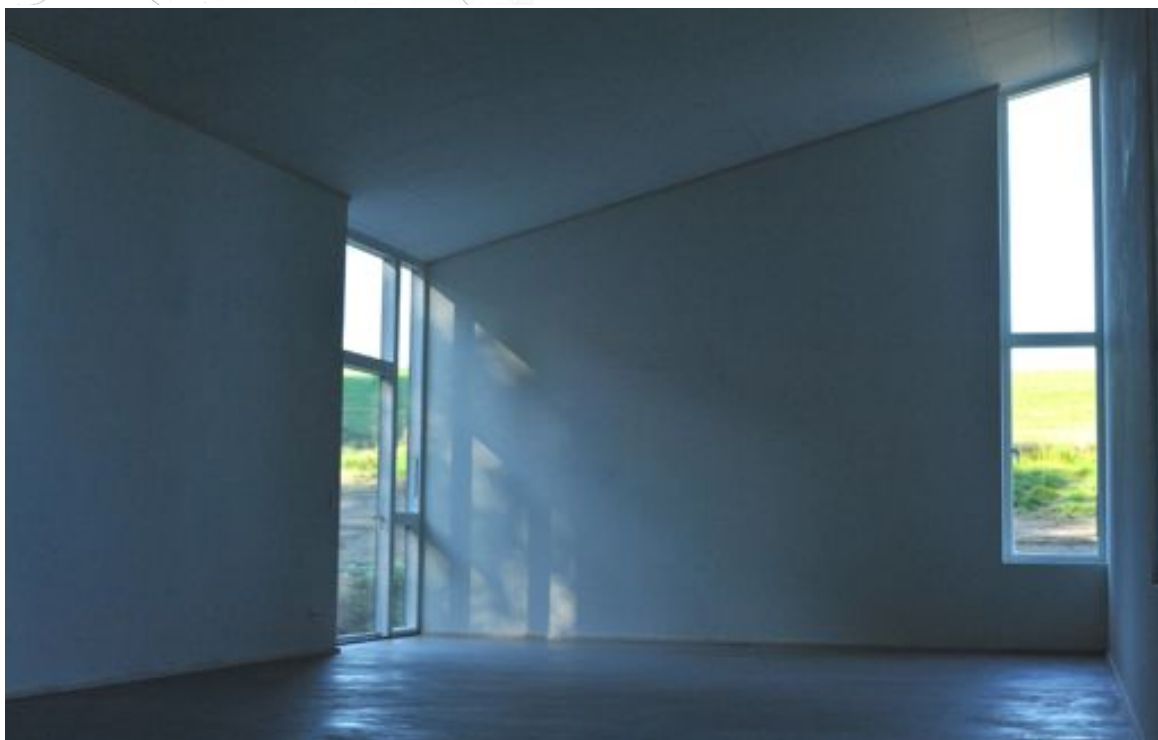
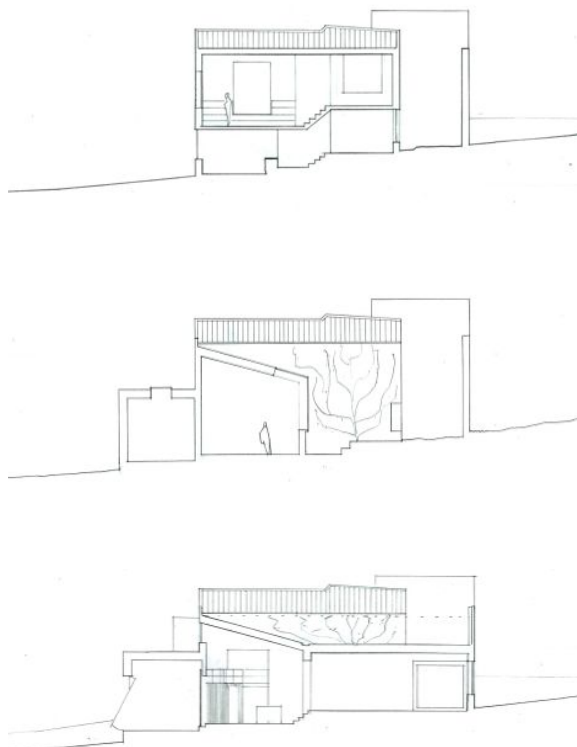
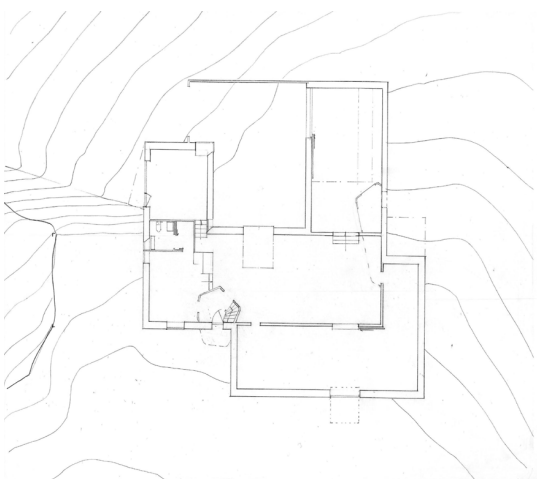
Udvendigt er huset beklædt med træ, som med tiden vil blive gråt, mens gårdrummet med en hvidkalket overflade vil opleves som et udvendigt rum i forlængelse af de indre.



STUDIO KIRSTINE ROEPSTORFF

Rummene er organiseret, så der opstår en variation mellem arbejdsprocesser og refleksionsområder – mellem åbne rum og snævre mellemrum. Kontoret er placeret ved indgangen, herfra går man enten ned i det første atelier og videre op i det næste, eller op ad trappen til biblioteket og videre ind i hvilerummet.

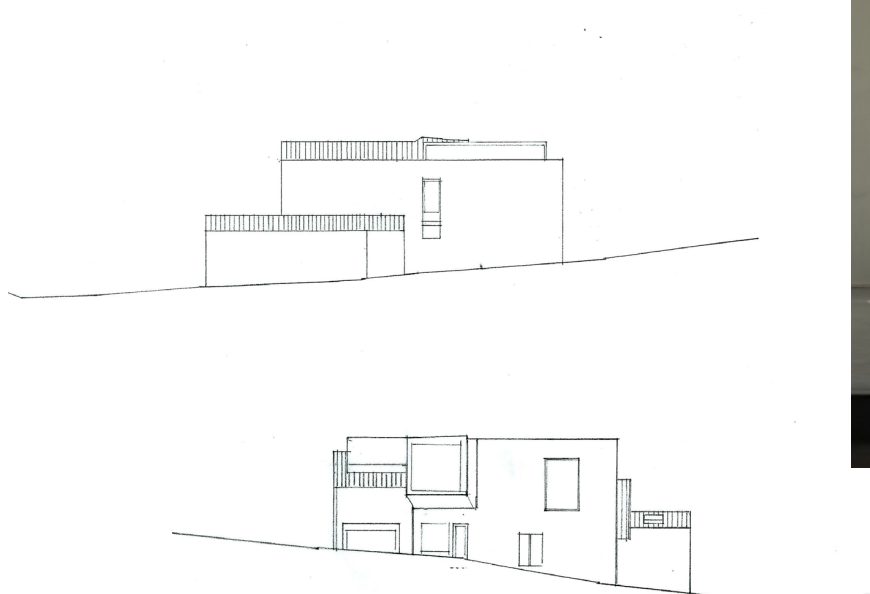
For at bidrage til det kunstneriske arbejde, er der tilstræbt en grad af tomhed i bygningen, som fremkommer med de høje vægge og glatte overflader. Det sydlige afsnit og overgangsrummene står i modsætning hertil med en rig og varm atmosfære.



STUDIO KIRSTINE ROEPSTORFF

Mens facaderne varierer i intensitet og udtryk alt efter omgivelserne, er der er tilstæbt en grad af tomhed i rummene, så der gives plads til den kunstneriske produktion.

Lyset skifter i løbet af dagen og året, og er med til at sætte forskellige stemninger i rummene.



KNUTHENLUND MØLLERIBYGNING

OPFØRT: 2014
ADRESSE: KNUTHENLUNDVEJ 7
STOKKEMARKE
AREAL: 3017 KVM
BYGHERRE: SUSANNE HOVMAND-SIMONSEN
BIDRAGSYDERE: EU REGIONALFOND, REALDANIA MFL.
TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
MERETE LIND MIKKELSEN APS
INGENIØR: ØLLGAARD A/S
BYGGELEDELSE: FRIIS-ANDERSEN V. SØREN IBSEN

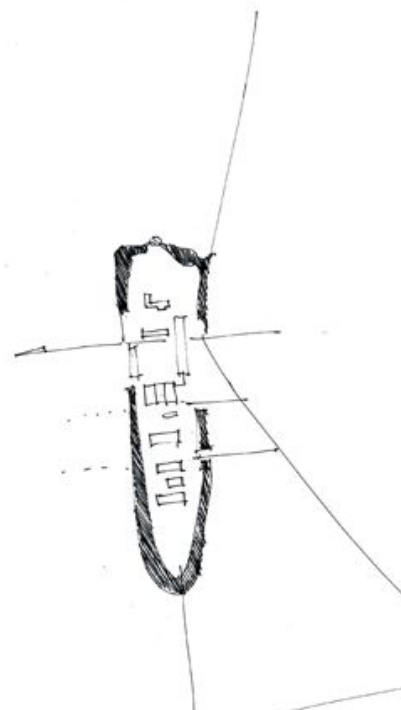
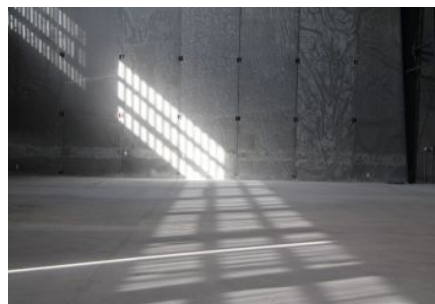
Opgaven på Knuthenlund Gods omfatter ændring af bygningssættet, så det kan anvendes til moderne jord- til-bord-produktion. Dette omfatter udviklings- og landskabsplan for det samlede anlæg og de mange nye aktiviteter i form af lokaler til fødevareproduktioner og dyrehold, herunder ombygning af eksisterende bygninger, nedrivning af udtjente bygninger og tilføjelse af nye.

Tilgangen til opgaven er at udbygge ejendommen så den er tidssvarende til produktionen, men samtidigt holder fast i de træk, der har været kendetegnende for det meget ombyggede anlæg, der har været brændt mange gange og sidenhen har været meget pragmatisk behandlet.

Den oprindelige gårdsplads genetableres gennem nedrivning af nyere bygninger, og gårdrummet åbnes mod det åbne landskab mod vest. De to træbeklædte stalde, der udgør sydenden af gårdrummet, suppleres med en tredje og danner overgang til et nyt gårdrum, som omkranses af en kilometer lang hvidtjørnshegn, indenfor hvilket al fremtidigt byggeri skal etableres.

Den nye korn- og mølleribygning er første bygning i det nye gårdrum, og et eksempel på, hvordan eksisterende, formmæssige træk tænkes viderebearbejdes i de nye bygninger. Bygningen er opført i stålrammer, der er træbeklædte, og både beklædning og hovedform opfanger hovedtrækkende fra de omkringliggende, eksisterende bygninger. Beklædningen er monteret med der med varierende afstand, hvilket giver mulighed for ind- og udkig, filtrering af daglyset i mølleriet og plads til ventilation i kornsektionen.

Rådgivningen omfatter arkitekturrådgivning, herunder planlægning af hele anlægget, formgivning af den grønne ramme, udformning af de enkelte bygninger og alle arkitektprojekterings- og udførelsesydelser.

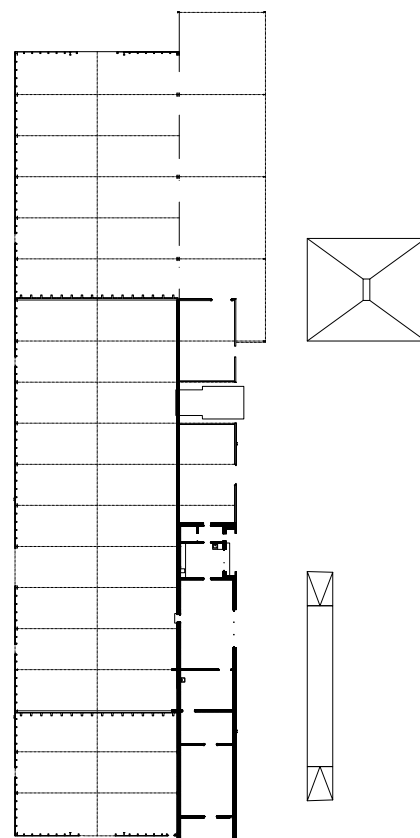
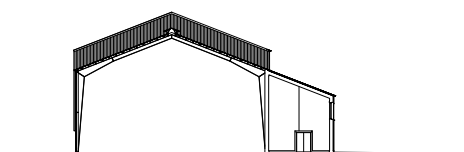
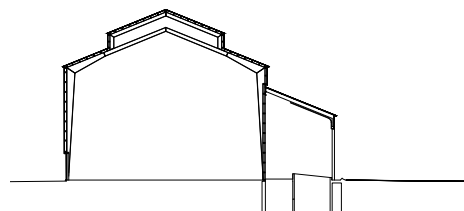


KNUTHENLUND MØLLERIBYGNING

I bygningen trækkes der udeluft ind gennem åbne riller og mellemrum, og når det store rum synger med vinden, føler man sig meget lille derinde. Sådan forstærkes landskabets storslåede karakter inde i huset.

De lave riller i øjenhøjde giver kontakt mellem landskab og produktion og bringer det store rum ned i en skala, man dog kan fornemme med kroppen.

Træbeklædningen på laden går igen fra de noget ældre stalde. Derved opnåes en sammenhæng i anlægget.



KNUTHENLUND MØLLERIBYGNING

Mølleribygningen er stor mod landskabet og lavere mod de øvrige bygninger. Skalaen gøres mindre ved opdeling af træbeklædningen og ved de små åbninger, der træder frem når man kommer tæt på huset.



SMØRAGER

NYT STUEHUS TIL EJENDOMMEN SMØRAGER, SLAGELSE

OPFØRT: 2003
BYGHERRE: ANNE OG KRISTIAN KNARREBORG
AREAL: 233 m²
ØKONOMI: 8.900 KR/KVM INKL. FAST INVENTAR, BELYSNING OG RÅDGIVNING (EXCL. MOMS)
ENTERPRISEFORM: TOTALENTERPRISE
TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
MERETE LIND MIKKELSEN APS
PROJEKTERING: ARKITEKT MAA JAN HARBOE
INGENIØR: ROLF HARBOE

Smørager blev flyttet ud fra Årslev i 1800tallet og brændte ned i slutningen af 1900tallet. Gården drives sammen med to andre gårde, hvorfor der ikke opføres nye produktionslænger.

Familien driver landbruget selv, og er ude i marker og stalde i løbet af dagen. Deres ønske var et indadvendt hus med en udpræget rolig atmosfære, hvor der var stor kontakt mellem husets forskellige rum i modsætning til det traditionelle, lange stuehus.

Tilgang

Bygherrerne er meget forskellige og det var vigtigt at ramme dem begge præcist. For at undgå at huset refererede væk fra stedet tog vi udgangspunkt i malerkunsten i stedet for i arkitektoniske forbilleder. Det stemningsmæssige udgangspunkt blev billeder af Hammershøi og Høst. De stærke stemninger af eftertænksomhed og energi passede til de to bygherrers forskellige personligheder.

Landskabet

Landskabet ved Smørager er præget af spredt bebyggelse og små bakker. Helt traditionelt er gårdanlæggende usammenhængende, med for store lader og for markante siloer placeret de forkerte steder. Særpræget herude er det dog, at der er mange trempellader. Ellers er landskabet er i det hele taget lidt uroligt og trænger til styring. Da Smørager ligger på en ganske svag bakke var det muligt at lade stuehuset blive det styrende element.

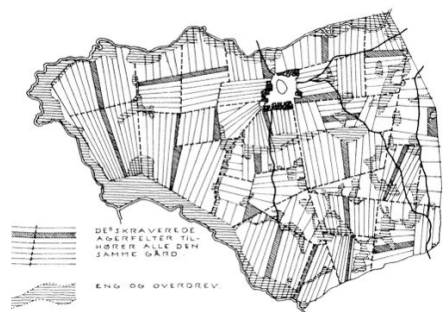
Husets udtryk

Huset er højt mod det lange landskabstræk mod åen syd for huset og kort og præcist mod øst og det mere kompakte landskab dér. Med sin lave vestlænge favner det indkørslen mod nord og knytter det til landskabet. Huset skifer således udtryk alt efter hvilken side, det vender mod, og opleves derfor væsentligt større end sine 230 kvadratmeter.

Smørager er størrelsesmæssigt milevidt fra Sparresholm, men er medtaget som reference for at vise, hvordan et meget kompakt, lukket ydre kan modspilles af et åbent og sammenhængende indre.



OLUF HØST



SMØRAGER

Husets organisering

Hovedindgangen er et ganske lille vindfang, der skal gøre oplevelsen af hall'en større. Vindfanget er tænkt med uigennemsigtige døre, der kan stå helt åbne når der er nogen hjemme, så huset allerede hér udtrykker om man er velkommen.

Hall'en er også spisestue og adgangen til førstesalen, og den akse huset er formet omkring. Man ser lige igennem og ud i landskabet, og har køkken/bryggers til én side og kontor og ophold til den modsatte.

1.salen er åben mod hall'en – og bevægelsen derop er igen tilrettelagt med henblik på at forstørre huset.

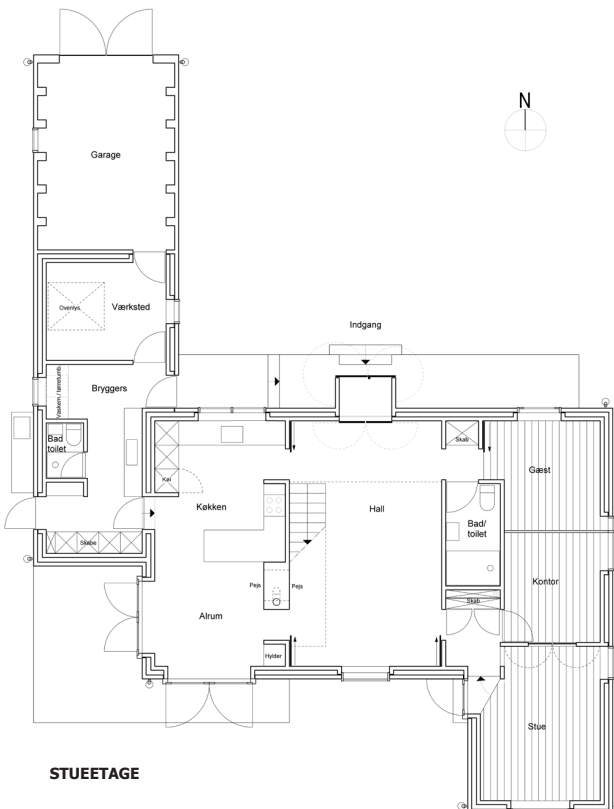
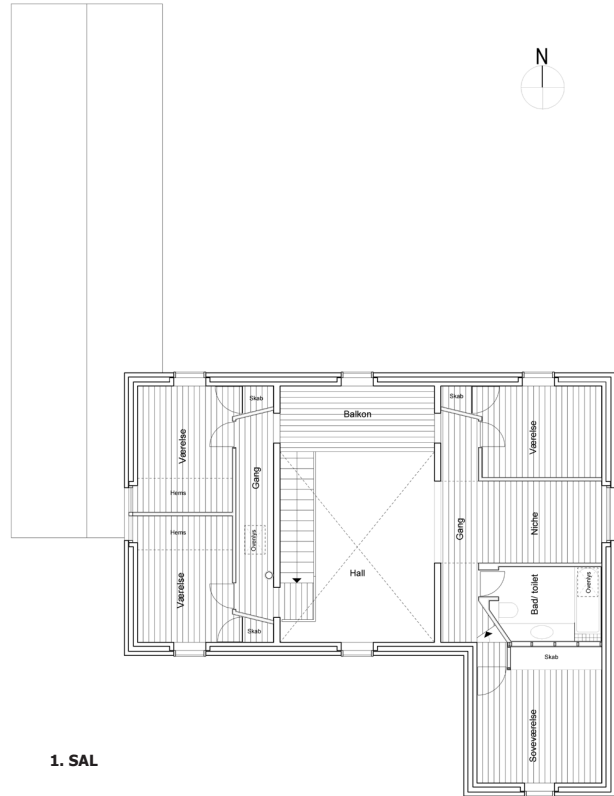
Det er tilstræbt en solid, langsom atmosfære. Vinduerne er trukket et par centimeter ud af facaden, så den står tung og massiv; terrassedørene sidder dog helt udenpå så man indefra får mere ud af landskabet. Lysningerne står helt fri og man får en større oplevelse af at være ude, omend dørpartierne ikke er særligt store.

Indvendigt fremtræder bygningen helt modsat ganske åben. Døre og væghuller skaber indbyrdes kontakt på tværs af hall'en.

Alle rum styres af centralt placerede vinduer. De sidder midt for et murstykke – for at opnå en tung, rolig karakter – men får modspil i husets gavle, hvor skillevægge og loft er kørt ind midt i vinduernes fagene, så lyset sejler ind på fladerne og gør rummene dynamiske. Således ændrer rummene sig væsentligt alt efter hvorfra man oplever dem.



HUSETS ORGANISERING



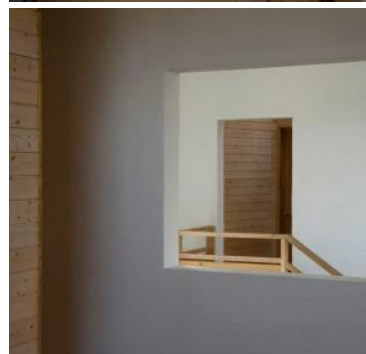
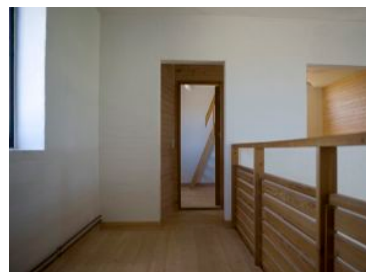
SMØRAGER

Materialer

Markene omkring har endvidere givet huset farver; tegl som kornet og skifer som himlen. Det er enkelt og traditionelt – og holdbart over tid. Husets materialer er kendte i området i forvejen.

Det har været vigtigt at undgå, at huset blev fyldt med referencer til standardbyggeri, da stemningen bliver stærkere når tingene hænger sammen i en helhed og tankerne ikke flyver til noget man har set for meget et andet sted. Derfor er alle vinduer, døre, skabslåger, køkken og trappe lavet af et stort parti douglasgran.

Gulve er industrigulve for at undgå retning i rummene, der jo flyder meget sammen på trods af den tydelige rumplan.



MATERIALER

SMØRAGER

Udvikling af stuehustraditionen

Smørager er et hus, der umiddelbart er letfatteligt men som samtidigt kan ses og forstås på flere måder og som både udvikler og refererer tilbage til sin tradition.

Såvel som gårdene er flyttet fra de tætte landsbysamfund ud på markerne (som udskiftningsplanerne for Årlev viser), har stuehuset som type bevæget sig fra at være ens med udlængerne (i bul-lader og bindingsværk), til at være fritliggende og derefter hæve sig mere og mere over landskabet.

Det svarer til det forhold, landmændene har til landbruget, og betyder at stuehusene i dag i deres idé ligger tættere på de store ejendommers ofte fritliggende hovedbygninger, end på de traditionelle stuehuse.

Og dét, mener jeg, er vigtigt at få udtrykt, så landskabet fremviser udvikling og dermed kan byde på autentiske oplevelser med udgangspunkt i det liv, der leves i dag.



FREDEDE BYGNINGER

LUNGHOLM GODS

FERIESTED FOR ALLE UANSET HANDICAP

BYGGEÅR: 1639, 1856, 1906, 1956, 2011
 ADRESSE: RØDBYVEJ 22-24
 4970 RØDBY
 BYGHERRE: LUNGHOLM GODS
 BIDRAGSYDERE: REALDANIA, EU MÅL 2
 NYKREDITS FOND, BERNTSENFONDEN
 KULTURSTYRELSEN M.FL.
 BYGGESUM: 50.000.000 + MOMS (PT)
 TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
 MERETE LIND MIKKELSEN APS
 UNDERRÅDGIVERE:
 ARKITEKTER: VARMINGS TEGNESTUE APS
 SCHØDT A/S
 KONSERVATOR: ANNE JONSTRUP SIMONSEN
 INGENIØRER: INGENIØRFIRMAET SKUDE & JACOBSEN
 BYGGELEDER: NIELS CHRISTOFFERSEN

Opgaven på Lungholm Gods omfatter restaurering og ombygning af det fredede herregårdsanlæg til feriested for alle uanset handicap.

Tilgangen til opgaven varierer fra bygning til bygning, og er yderligere differentieret helt ned på rumniveau. Der er udført opmålinger, bygningshistorisk analyse og arkivstudier, en grundig vædisætning af både det samlede anlæg og af hver enkelt længe og hver enkelt rum. På grundlag heraf er anlæggets samlede udtryk ændret, så dets oprindelige idé fremstår styrket, samtidigt med at anlæggets løbende historie er inkluderet.

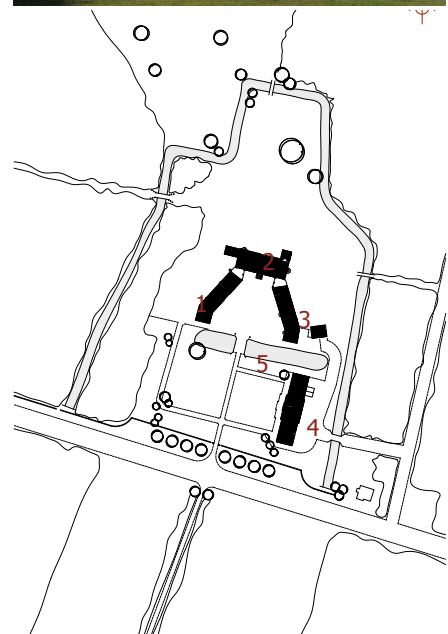
I sidelængerne er der bevaret så meget som muligt af det eksisterende materiale og af den eksisterende ruminddeling, hvor den korresponderede med husets bærende idé. Nye overflader er udformet med udgangspunkt i den eksisterende formgivning, men med en nutidig detaljering.

Der er således anvendt materialer, der er kendt i huset i forvejen - på trods af, den teknisk krævende ændring det er at ombygge sekundære opbevaringsrum til badstue / wellness-afsnig og tilføje elevator i den historiske bygning.

Det har endvidere været afgørende, at de mange nye tekniske installationer er tilføjet uden at bemærkes, og i en nøje afvejning af deres nytteværdi. Således er ventilationsanlæg kun tilføjet der, hvor det var ufravigeligt, og formgivningen omkring det er baseret på husets struktur.

Bygningerne er gjort tilgængelige uden at der er opstået en institutionel karakter, og ved at omorganisere funktioner i huset fremfor at tilføje elementer, der skal løse opgaven.

Denne anvendte tilgang betyder, at stedets fortælling er bevaret og udviklet, og at de løsninger, der er implementeret, er en nyfortolkning af det eksisterende stof.

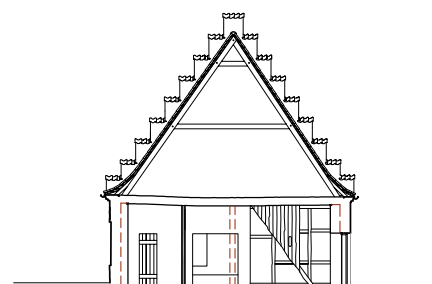


- 1 Vestlænge
 2 Hovedbygning
 3 Østlænge
 4 Herskabsstald
 5 Voldgrav
- Situationsplan

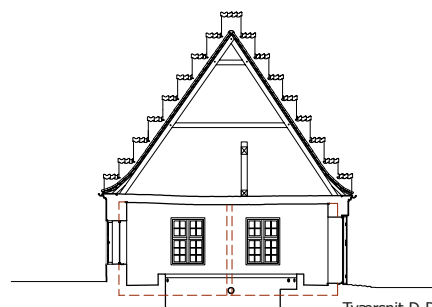


Detaljerede opmålinger og registreringer af de enkelte rum har dannet baggrund for indretning af Vestlængen, hvor der er sket så få rumændringer som muligt, for at husets fortælling kan leve videre. De nye funktioner kommer herved til at knytte sig nært til huset, da deres program og form tager udgangspunkt i, hvad der er tilstede i forvejen.

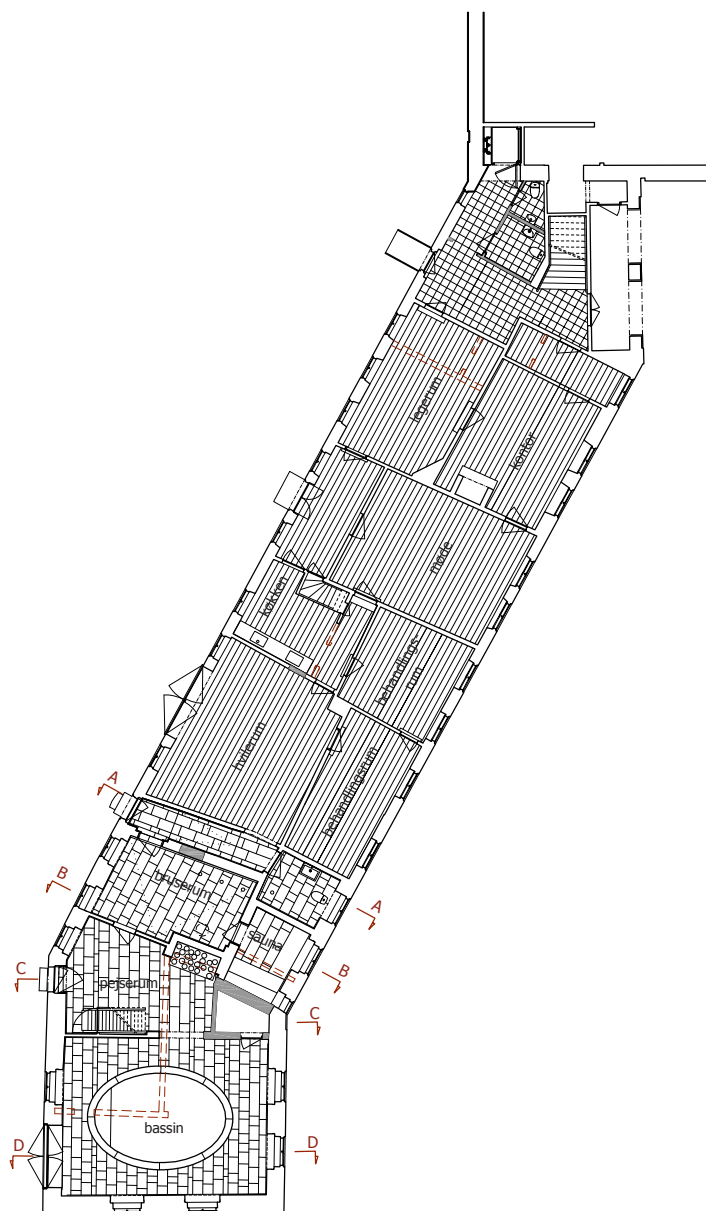
Tværsnit B-B



Tværsnit C-C



Tværsnit D-D



A photograph of a minimalist, brightly lit interior space, likely a gallery or studio. The walls are white, and the floor is dark. A large, white, star-shaped light fixture hangs from the ceiling. A doorway is visible on the left, and a small window is on the right wall. A black metal frame stands in the foreground.

FREDEDE BYGNINGER

LUNGHOLM GODS

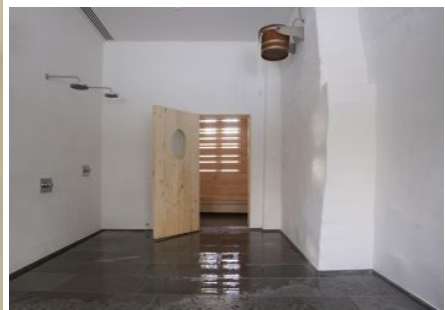
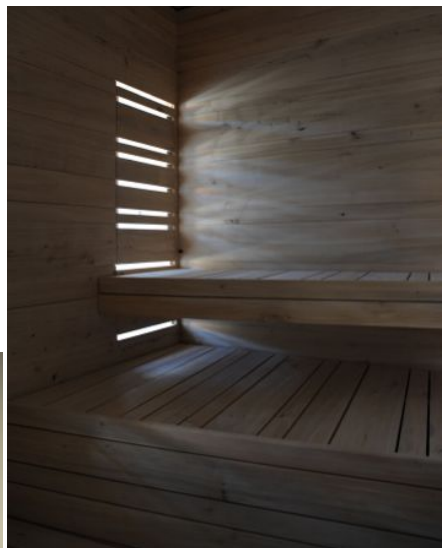
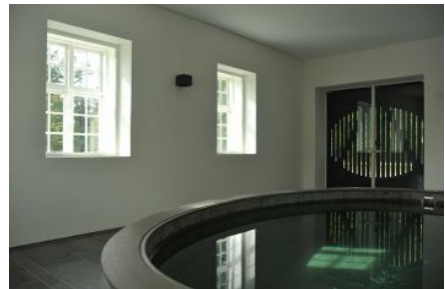
Opgaven er udført med hovedvægt på at bevare og styrke anlæggets mange forskellige historiske perioder og understrege den særlige stemning, der er på stedet.

I Vestlængens nyindrettede badstue har vi, i stedet for at holde os forsigtigt på afstand og tydeligt lade materialerne vise, hvad der er nyt og gammelt, bygget videre på det bestående stof med materialer akkurat tilsvarende de materialer, som fandtes i forvejen.

Nye funktioner er i vid udstrækning integrerede i de bestående rum, og giver dem nye særkender og bliver således både en fortolkning af det bestående og af en velkendt funktion. Derved opstår nye former og måder at bruge huset på, der er helt særlige for stedet.



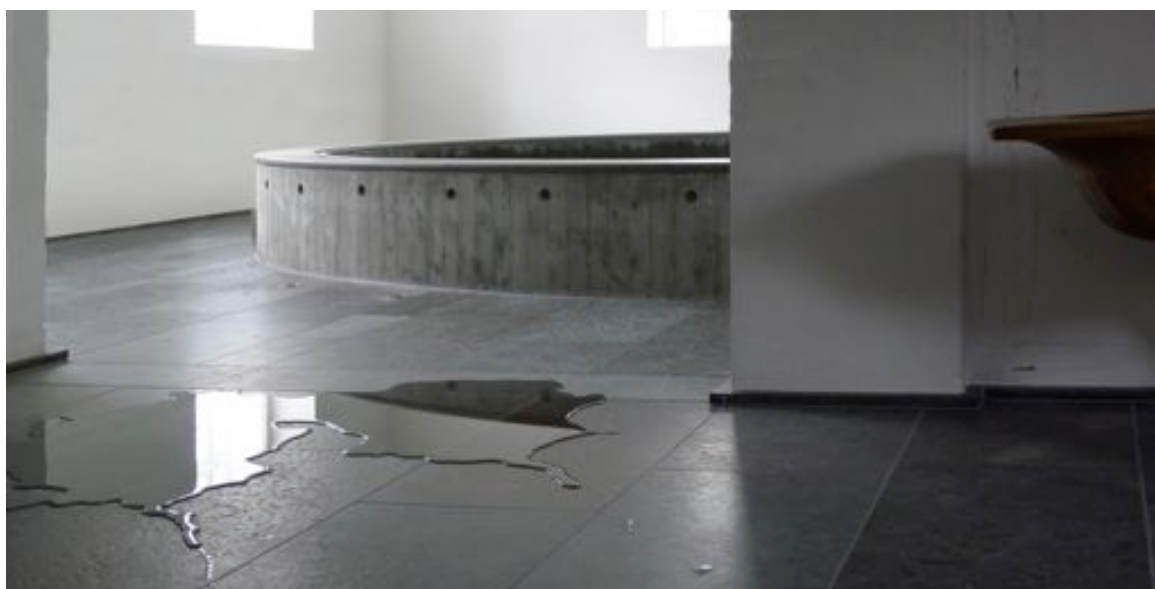
FREMTIDIGE FORHOLD



LUNGHOLM GODS

Det er vigtigt for os, at de nye funktioner, der tilføjes i en historisk bygning, er en nyfortolkning af husets bestående værdier.

Her mødes materialer fra fortid og nutid, hvor den nutidige bearbejdning af de velkendte materialer sikrer, at de nye funktioner integreres i det bestående miljø, og derved hører til også langt ind i fremtiden.



FREMTIDIGE FORHOLD

BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER

FUGLSANG KUNSTLAB KONKURRENCEFORSLAG

TRANSFORMATION TIL KUNSTLAB OG KAMMERMUSIKSAL
OPFØRT: 1863
KONKURRENCE-
FORSLAG: september 2014
ADRESSE: RENOVERINGSFONDEN
BYGGESUM: 11.600.000 + MOMS
TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
MERETE LIND MIKKELSEN APS
INGENIØR: MOE

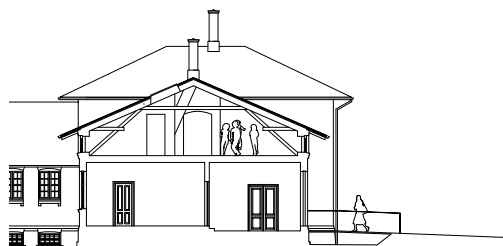
DOMMERKOMITEENS BEMÆRKNINGER:

(Projektet) udmærker sig ved er en uhyre dybdegående undersøgelse af forpagterboligens udviklingshistorie samt indlevende analyser og tolkninger af de eksisterende forhold.

Tilgangen til konverteringen bygger på dette, og samtlige nye tiltag tager afsæt fra og spindes videre ind i denne fortælling

En indlevende analyse af bygningens hovedstruktur, ombygninger, facadekomposition, rumforløb, materialer, detaljeringsgrad, lys, farver, stemninger og anvendelser leder frem til en arkitektonisk tilgang til opgaven, hvor så meget som muligt af den eksisterende, oprindelige bevaringsværdige struktur søges bevaret, og hvor fordeling af nye funktioner tager udgangspunkt i husets oprindelige organisering, hierarki og brug. Endvidere passes fordelingen af nye funktioner til tolkninger af de enkelte rums iboende karakterer og stemninger.

Resultatet af analysen bliver et meget stærkt og poetisk hovedgreb, hvor der arbejdes i særlig grad med stemningsskiftet på langs gennem huset, - fra den fine bolig med de mangle detaljer mod vest, gennem det spartanske 'økonomiafsnit' i midten, hvor materialer og detaljer forsimples, og poesien i enkeltheden skærpes, til klimaks i den nyindrettede sal i mejeriet, hvor den store konstruktion barberes ned og ikklædes en mægtigt, helt ny og moderne akustisk regulerende indpakning, som kronen på værket.



BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER

FUGLSANG KUNSTLAB

Opgaven omhandling ombygning af det højt bevaringsværdige anlæg til faciliteter for kammerensemble, kunstmuseum og børnekulturaktiviteter.

Husets nye funktioner fordeles efter, hvordan bygningen kan bidrage bedst. De oprindelige karaktertræk påvirker således de forskellige funktioner med forskellige stemninger.

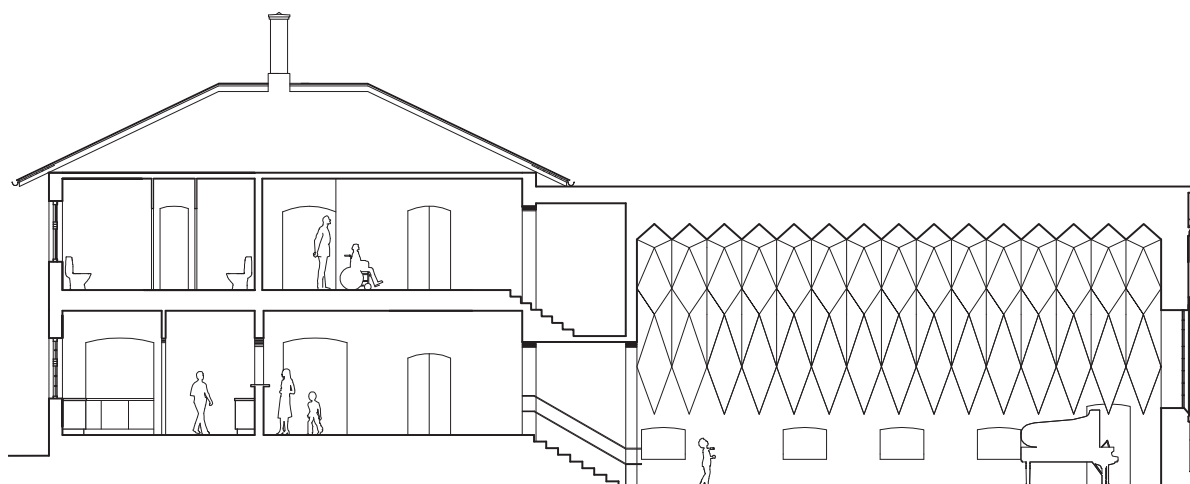
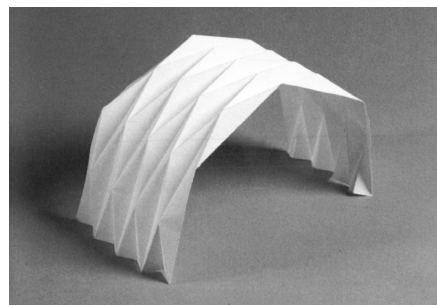
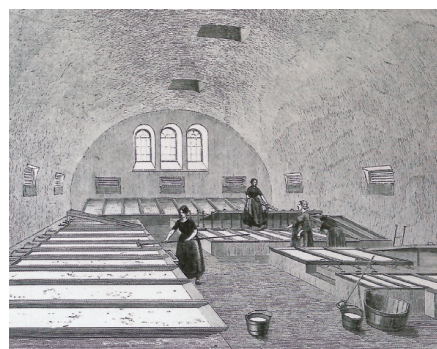
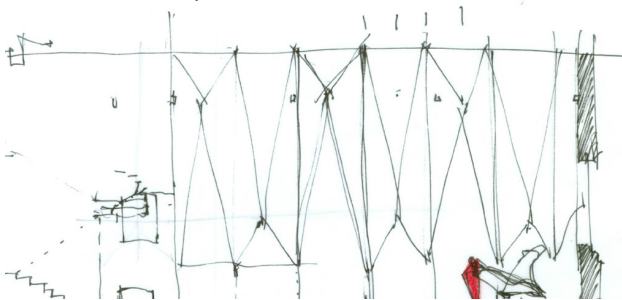
Den store sal etableres i den tidligere mælkekælder og kerne/smørrum. Rummet har en usædvanlig karakter og en meget fin form - og en helt umulig akustik.

Det største karakteristiske er rummets hvælv, og hvis man fjerner hvælvet bliver rummets proportioner væsentligt forstyrret; særligt nordgavlen 'falder fra hinanden'.

Den akustiske udfordring, der følger med hvælvet er at lyden rammer tilbage i et enkelt punkt.

Kammermusik og slagtøj/teater/konferencer har modsættede behov, men fælles for dem er dog, at lyden skal brydes i stykker, så den bliver spredt.

Vi foreslår at hvælvets beklædning tages ned, så jernbuerne står alene tilbage. Herefter underdeles rummene mellem buerne, så lyden brydes. Dette sker principielt som murede hvælv, eller i moderne form i foldninger. Resultatet vil blive et rum, der har en intim stemning på grund af sin hvælvede hovedform, men som samtidigt har en spænding i sig, fordi den hvælvede form er underdelt i mindre, dybere flader.

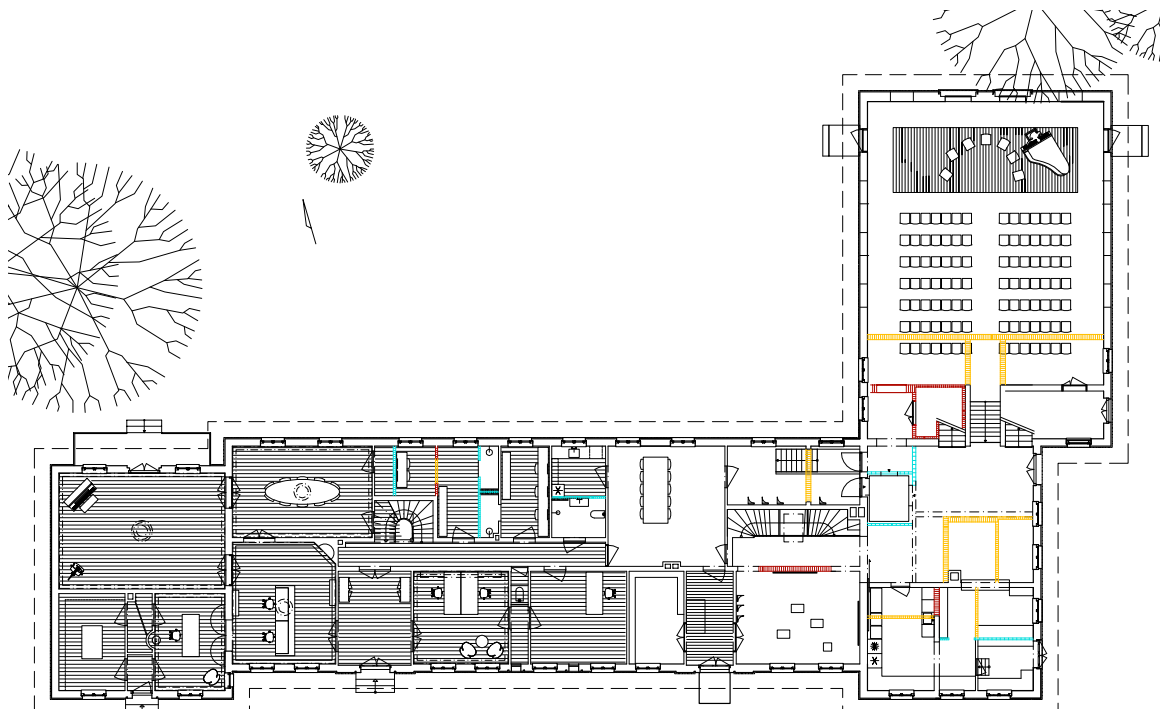
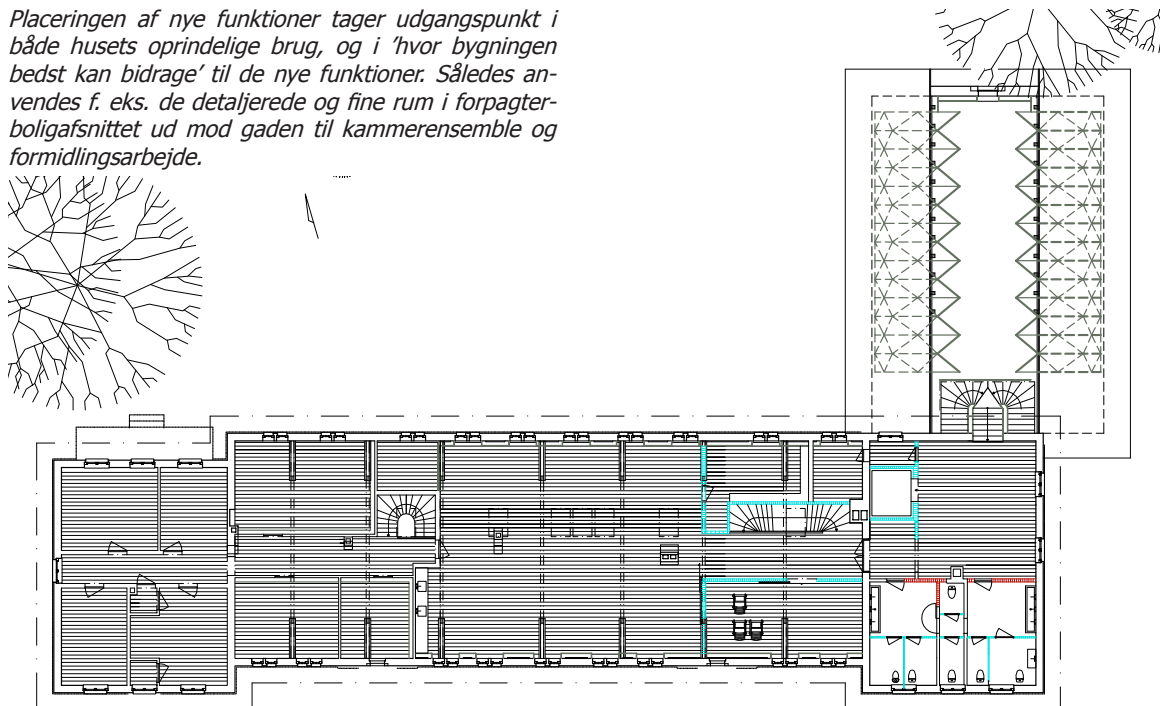


DEN STORE SAL

BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER

FUGLSANG

Placeringen af nye funktioner tager udgangspunkt i både husets oprindelige brug, og i 'hvor bygningen bedst kan bidrage' til de nye funktioner. Således anvendes f. eks. de detaljerede og fine rum i forpagterboligafsnittet ud mod gaden til kammerensemble og formidlingsarbejde.



■ Genetablering af væg
■ Nedrivning
■ Etablering af ny væg

FORESLÅEDE ÆNDRINGER

FREDEDE BYGNINGER

HØJBYGAARD

TAGOMLÆGNING PÅ FREDET HOVEDBYGNING

OPFØRT: 1782 PÅ MIDDELALDERLIGE DELE
OMBYGGET 1861, 1925 MM

TAGOMLÆGNING 2012

ADRESSE: HØJBYGAARDSVEJ 20
4970 RØDBY

BYGHERRE: NICOLAS BERTOUCHE-LEHN

BIDRAGSYDERE: KULTURSTYRELSEN

BYGGESUM: 4.032.000 + MOMS

TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
MERETE LIND MIKKELSEN APS

UNDERRÅDGIVER: MOE (INGENIØR OG BYGGELEDELSE)

BYGN.HISTORIE: MUSEUM LOLLAND-FALSTER

Opgaven omfatter omlægning af hovedbygningens tag efter en kraftig brand. Istandsættelse af facader følger i en senere etape.

Tilgangen til opgaven er at udvikle en plan for hovedbygningens samlede istandsættelse, der her starter lidt abrupt forårsaget af branden.

Vi har fundet det altafgørende at få et overblik over bygningens udviklingsforløb, så vi på baggrund af en samlet værdisætning har kunnet lave en begrundet strategi for huset.

Omend arbejdet 'kun' har omfattet tagomlægning på hovedbygningen, har vi således fundet det nødvendigt at få udført bygningshistoriske undersøgelser, da huset havde nogle sætninger, vi mente kunne relatere sig til dets forskellige byggeperioder.

Hvor vi almindeligvis bevarer så meget som muligt, har vi her været tvunget ud i udskiftning af mange af de ældste hoved- og mellemspær, da de var for svækkede af branden. Vi har derfor udformet nye spær med udgangspunkt i de oprindelige - fra flere tider - og samlet dem med samlinger svarende til de oprindelige. Vi har fået overblik over de forskellige sætninger, har på den baggrund undgået en formålsløs efterfundring. I stedet er der taget forholdsregler i forhold til husets bevægelighed, så det kan optage de fortsatte forandringer i underlaget.

Rådgivningen

Forarbejdet på Højbygaard er foretaget i nært samarbejde med Varmings Tegnesteue, der har foretaget opmåling af stueplan og tværnsnit. Den omfattende opmåling af tagkonstruktionen og de mange forskelligartede tagfodder er foretaget af os selv.

Den bygningshistoriske rapport er foretaget af Museum Lolland Falster, der har udført arkivundersøgelser mens vi har bidraget med historiske undersøgelser på stedet.

Tagomlægningen på Højbygaard er medtaget som reference, fordi den med sin historie, alder og medfølgende udfordringer (hovedparten er opført i 1780) har et nært slægtskab med de pågældende stokke i Nyboder. På de følgende billedsider vises

- uddrag af fotoregistrering
- eksempler på detailopmålinger
- fremtidige forhold på baggrund af opmålinger
- dokumentation af tagomlægningsprocessen



FREDEDE BYGNINGER

HØJBYGAARD



UDDRAG AF FOTOREGISTRERING

FREDEDE BYGNINGER

HØJBYGAARD



TAGOMLÆGNINGSPROCES, HVOR SKÆVHEDERNE OPRETHOLDES

HØRBYGAARD GODS

INDRETNING AF KONTORER I HERREGÅRDENS AVLSBYGNINGER

OPFØRT: 1856
UDFØRELSE: 2011
ADRESSE: TUSE NÆS VEJ 7
4200 HOLBÆK
BYGHERRE: CHRISTIAN CASTENSKIOLD
BIDRAGSYDERE: REALDANIA
BYGGESUM: 10.500.000 + MOMS. 800 KVM
TOTALRÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET
MERETE LIND MIKKELSEN APS
INGENIØR &
BYGGELEDELSE: ERIK TONSBERG



Opgaven på Hørbygaard Gods omhandler overgang fra landbrugsdrift til andre indtægtskilder, her i form af etablering af kontorfaciliteter i det bevaringsværdige kampestensanlæg fra 1850'erne.

Opgaven omfatter ombygning af Herskabsstald og Garagebygning til kontorformål, som fortsættelse af etape 1, som vi afsluttede i 2009.

Tilgangen til opgaven er at bevare så meget som overhovedet muligt af det eksisterende materiale og den eksisterende ruminddeling, og at lade den oprindelige formgivning og karakter være formdannende for de nye elementer, der tilføjes.

I Herskabsstald og Garagebygningen er indretningen af kontorerne således foregået ved at lade variationen af store og små rum bestå, og herved opnå forskellige kontorer med forskellige karaktertræk, som modsætning til meget andet nutidigt kontorbyggeri, der ikke har så meget hieraki. De to bygninger er på samme tid ens og meget forskellige, idet der i beboelsesrummene har været et tydeligt hieraki mellem folkene i de to bygninger. Disse forskelle er opretholdt i ombygningen.

Der er, i begge længer, arbejdet nøje med at undgå materialer, der refererer væk fra bygningen, som systemvægge, -lofter og -facadeelementer og fast inventar.

Der er udviklet nye løsninger til for eksempel lyddæmning vha materialer huset kendte i forvejen, ligesom nye facadepartier har portstørrelse og - karakter og derfor understreget husets tyngde og oprindelse.

Generelt er der kun anvendt materialer, der er kendt i huset i forvejen - heri også regnet materialer, som er tilføjet undervejs.

Kontorerne er udført med naturlig ventilation og med en meget lav kvadratmeterpris. Løsningerne er formmæssigt nye, men dog alligevel med respekt for husets tyngde og bestandighed.

Rådgivningen omfatter totalrådgivning, registrering, opmåling, værdisættende analyser, helhedsplan, programmering, alle projekteringsfaser og alle udførelsesydelser.



BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER

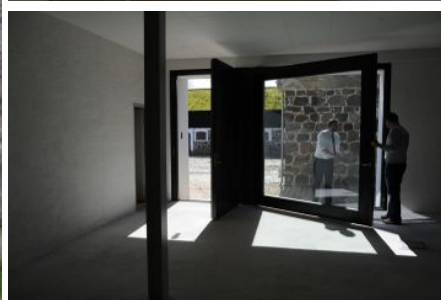
HØRBYGAARD

Indretningen af kontorlokalerne tager udgangspunkt i de eksisterende rum og opdelinger. Hvor bygningen i forvejen er hærget af for store porte og hvor det meste originalmateriale er fjernet, gives der plads til større ændringer og lysindtag end dér, hvor det meste er bevaret.

Således opstår der forskelligartede steder med forskelligartede karaktertræk, som giver en rigere oplevelse af bygningen og et bidrag til en ellers ofte sansefattig hverdag i et kontormiljø.



RESULTATER FRA OMBYGNINGEN



BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER

HØRBYGAARD

For at sikre sammenhængen mellem det bestående og det nye - meget fremmede - indhold, går vi helt pragmatisk til værks og forsøger at fange den iboende karakter ved - som udgangspunkt - kun at anvende materialer, der kendes i det pågældende byggeri.

Vi har bygget videre på den eksisterende bygningsmasse ved at lade nye elementer gribe helt konkret ind i den gamle og flette dem helt sammen. Formmæssigt er udgangspunktet at lade den bestående uregelmæssighed i de rå materialer være formgiver til de nye elementer.



FREMTIDIGE FORHOLD

FORARBEJDE TIL VELUX RESTAURERINGSVINDUE

INDLEDENDE ARBEJDE SAMT EFTERFØLGENDE UDVIKLING
AF ET VINDUE TIL HISTORISKE BYGNINGER

ARBEJDET PÅGÅR

KLIENT: VELUX

RÅDGIVER: ARKITEKTFIRMAET

MERETE LIND MIKKELSEN APS

Opgaven omfatter dels forarbejde for og dels udvikling af et nyt vindue til fredede bygninger.

Baggrunden for opgaven er, at Velux har ønsket at udvikle et vindue med boligrumskomfort, som i videst mulig omfang vil kunne blive tilladt at anvende i historiske bygninger.

Tilgangen til opgaven har været at finde ud af, hvad fortællingen er bag de meget anvendte støbejernsvinduer. I sagsbehandlingen støder vi meget ofte på argumentet, at der skal anvendes 'traditionelle' støbejernsvinduer, men idet mange fredede bygninger er ældre end støbejernsvinduet giver det ikke rigtigt mening.

Det er endvidere vores erfaring, at jernvinduerne ikke er sunde for tagene, idét de kondenserer og skaber fugtskader, og at de i virkeligheden er helt fremmede for et tegltag.

Arbejdet har udviklet sig trinvist, startende med en analyse af tagvinduets historie, som er drøftet med kulturstyrelsen og Københavns kommunes bevaringskontor. Som udgangspunkt for formgivningen af det nye vindue, har vi udført en elementanalyse af udvalgte tagvinduer, for at komme helt tæt på de enkelte detaljer i vinduerne, og finde de materialer og principper, som vil kunne virke i et vindue, der skal have samme levetid som tagene.

Det har resulteret i et vindue, som endnu ikke er offentliggjort; de første testvinduer lægges op i maj i år og vinduet vil være klart til markedet i februar 2015.

Som følge af konklusionen i rapporten og analysen er der tilstræbt en ydmyg ægthed, som blandt andet betyder, at der i det nye vindue kun anvendt kun materialer, der i forvejen kendes fra tagene.

Rådgivningen har omfattet analysearbejde, dialog med kulturstyrelsen til den opnåede principgodkendelse og efterfølgende skitsering og modeludvikling af vinduet, i et meget nært samarbejde med Velux' udviklingsafdeling.

På de følgende billedsider vises

- uddrag fra rapporten vedrørende historiske, tekniske og arkitektoniske forhold
- uddrag af elementanalysen



FORARBEJDE TIL VELUX RESTAURERINGSVINDUE

Tagvinduer	Analyse af historiske, arkitektoniske og tekniske forhold
 1 Gunnar Asplunds kapel på Skopshyttegården i Stockholm: Træ/kobbervindue i kobbertag. Vinduet er fuldstændigt ligeværdigt med taget. Formmæssigt gentager de tre glas tagets overfor- og nederforliggende kobberbølges, men i mindre skala. Der er aktivt formgivet omkring vinduet - f.eks. er sideinddækningen meget tydelig (og fint formgivet med den lille bue).  1 I Corbusiers La Tourette er vindueme udført af beton, som selve huset er (sine steder dog pudset tegl, af mangel på beton). Vinduet er dermed en del af huset. De enkelte elementer - beton, glas og zink - er tydelige.	Eksempler på moderne, arkitekttegnede løsninger I løbet af 1900-tallet - helt fra starten af århundredet - er der indarbejdet ovenlys i mange arkitekttegnede bygningsværker. Mange er i stor skala, som f.eks. museer, jernbanestationer mv, men der er også eksempler på mindre ovenlys - helt ned i skala med stabejernvinduet. Som man kan se af de viste eksempler indgår vinduet her altid som en gennemtanke del af helheden - herunder i særdeleshed som en del af den øvrige materialeholdning, som beskrevet her på siden. Der ved bliver de del af den samlede bygningsmæssige. Endvidere er alle overgange meget omhyggeligt formgivet. Det gælder for eksempel i Le Corbusiers udkragede glas , i Asplunds inddækning, der fortsætter ned over taget og falder sammen med de øvrige metalplader - og i tagstenene, der i Villumsens hus rækker ud over ovenlyset, og sideinddækningen, der bliver en del af tagrenden. På sin vis kan man sige det samme om de oprindelige småkviste i tagene fra stikket på side 2 og billederne på side 3. Der er skædes noget at hente til en udvikling af et nyt vindue, som kan binde tiden fra før jernvinduerne til i dag og ind i fremtiden.  21 Villumsens hus, København: Her ligger tagvinduet lav i taget, der består af vinkelsteg med en udsæthværig lag profil. Profilerne er lavet af stål, men inddækningen af zink, som tagrendene. Vinduet ligger særdeles lavt, og der ses tydeligt tagstensenes underkant, hvor de ligger ud over vinduet - med konsekvenser, at det ikke kan åbnes.
Tagvinduer	Analyse af historiske, arkitektoniske og tekniske forhold
	Konklusion Når man ser på jernvinduerets historie og dets bidrag til tagfladerne gennem de seneste århundreder, har de som absolut hovedsag den fordel, at vindueme falder ret ydmygt ind i en tagflade, og at de forsyner tagrummene med lys og mulighed for ventilation. Til gengæld er jernvinduerne tagenes svageste punkt, og idet tagene godt nok bliver tættere når de forsynes med fast undertag - hvilket styrker holdbarheden i den underliggende konstruktion - kan tætheden også blive en udfordring, da rummene ikke ventileres af sig selv. Således bliver kondensproblemer og fugt inde fra evt. Isolerede tagrum en fortsat voksende udfordring. Det vil være en meget stor kvalitet, hvis der kan udvikles et vindue der kan bidrage til at løse de udfordringer, nutidige tage på historiske bygninger står overfor. Samtidigt vil det være nødvendigt, at vinduet bidrager til bygningernes historiske og arkitektoniske forhold. For at et tagvindue kan bidrage til en bygnings historiske værdier, må det forholde sig til dem. Det gør det ikke ved at mime et traditionelt- eller blot velkendt - formsprog, men ved at forholde sig til den udvikling (altså den historie) bygningen har været igennem, og den fremtid, det er på vej ind i. Ethvert nyt element (ligesom ethvert nyt materiale) - der tilføjes en historisk bygning, udgør et nyt lag. Og for at det bidrager til bygningens historiske forhold, må det være afslæsligt for fremtiden. Det gør det blandt andet ved ved at udtrykke samtidens muligheder i forhold til materialer og produktionsmetoder - nøjagtigt på samme måde, som det skete da jernvinduet vandt indpas i de danske tage. Udtrykket skal med andre ord kunne betegnes som 'nutidigt'. Men for at et vindue formmæssigt kan absorberes i de fremtidige tage, skal det i udformningen forholde sig meget nært til den sammenhæng, det indgår i - som beskrevet under konklusionerne for de forskellige tagmaterialer. Et indgreb i en tagflade er et indgreb i en bygningens arkitektoniske forhold, og her handler det om at respektere de bærende værdier, der kendetegner tagene. Vinduet vil bidrage, hvis - det enten forsvinder ind i tagfladen (som et stabejernvindue gør, når det er ganske småt og heldigt løst i forhold til materialerne på taget i forvejen) eller - hvis det spiller med i det system, tagfladen allerede består af - på samme vis som de arkitekttegnede løsninger viser. For at have noget at måle nye forslag til et tagvindue op imod, er der udvalgt nogle cases, som vindueme kan tænkes i forhold til. Disse cases er gennemgået i de næste sider, og vil indgå i udviklingsfasen. 22

FORARBEJDE TIL VELUX RESTAURERINGSVINDUE

Elementanalyse
De enkelte elementer er vist i detaljer i det tilhørende powerpointdokument

Emne	Traditionelt støbejernvindue (som Velux)	Classic Skylight	Klint	Villumens Hus	Villa Savøje	Asplund Skovkirkegården	Konklusion
Størrelser:	2,4,6,9 sten m.fl.	4,6,9	6, 9, 12, 16 (måske flere)	Unika	Unika	Unika	
Placering i tagflade:	I tværsnit	Høj: markant i tagfladen, set fra siden	Så lavt det er muligt for teglene. Lavere end traditionelt	Høj, så højt så det visuelt trækker sig fra et stenene	Lavere end teglsten, men kamstykt i siden er højere. Der ved skabes en overgang til Tagtæpene	Som eget element	Vinduet kan enten lægges sig forsigtigt (lavt) i taget eller markere sig lidt via kanterne i siden. Førstnævnte er væsentligt og indtænkt giver størst formfald.
	Opstået	Centralt i forhold til bælger på tagsten, dog afhængigt af overlæg på tegl. Sprosse ligger centralt for midterste bælgedel	Centralt i forhold til bælger på tagsten, dog afhængigt af overlæg på tegl. Sprosse ligger centralt for midterste bælgedel	Frå tegltop til tegltop. Varierer lidt efter størrelse	Udspændt mellem hele sten	Som eget element	Sidewærs ligger vinduet bedst hvis centrum passer med bælgedalens overover, umiddelbart forekommer placeringen på lang mindre vigtig. Her bliver det tilskning til taget, der er væsentlig.
	Udtryk i forhold til taget	Afhængig af Tagtæpene falder vinduet enten ind eller står meget fra i forhold til skifer står vinduet meget frem, og forholder sig ikke nuanceret til tagets form.	Hovedformen på Støbejernvinduet fungerer ikke, fordi detaljerne ikke fungerer i forhold til taget. I forhold til skifer har vi ikke kunnet finde reference.	Adskiller sig fra selve tagfladen, fordi materialet er anderledes. Men elementet virker så helstøbt at det bliver et fint, selvstændigt bidrag, der hverken dominerer eller underlægger sig taget	Elementet falder ind fordi spillegenerne i forhold til tagets tvær- og længdegående linier, samt tagets dybde overholdes. Tagfladen står som sin egen, dens afslutninger er tydelige, vinduet underlægger sig på trods af størrelsen	Udgår hele udmyndingen af taget. Fremmedelementer, men med fin, selvstændig form. Dette fungerer dog kun, når der er tale om arkitektonisk omhyggeligt indarbejdede elementer.	I forhold til skiferfuge er det den lodrette placering, der er afgørende. Alle studier viser, at der ikke er udvirket omhyggelighed ved indlægning af skifer sidewærs.
	Karm	Jern (malet)	Støbt stål (pulverlakeret) samt træ (forstås)	Kobber og træ	Træ+zink	Beton (eller pudset tegl)	Træ
Materialer	Samme/sprosser	Jern (malet) og kit	Støbt stål (pulverlakeret)	Kobber og kit	-	-	-
	Tilslutning mod Tagsten	Jern (malet)	Støbt stål (pulverlakeret)	By	By	Smidsten mod beton	Vinduet er det af tagets materiale
	Hængsler	Jern (malet)	Messing	Kobber	-	-	-
	Udskudstang	Jern (malet)	Messing	Jern	-	-	-
Udtryk	Skruer (hængsler og karm)	Jern (malet)	Forst.	Kobber	-	-	-
	Patnering	Malingen sidder og vedligeholdes for sjældent. Det samme gælder kulfasen. Til gengæld oplyses en sammenheng med taget, når vinduet netter. Det er så en ulempe at det danner struber på taget	Vinduet vil ikke fremtræde med en patina tilsvarende taget. Derfor bliver det lidt død at se på og vil blive mere og mere fremmed for vinduet over tid.	Patnerer tilsvarende indteckninger i øvrigt og vil derfor leve med taget	Metallet patnerer og lever derfor med taget	Vinduet er lavet af materialer som resten af bygningen og patnerer derfor tilsvarende resten af bygningen	Vinduet er lavet af materialer som resten af taget og patnerer derfor ligesom resten af taget
		Jernvinduet er meget enkelt og e kun tre materialer i sig, glasset og e karm. Det er en simpel, som følger godt ind i de gamle tage, der har samme simplicitet. Endvidere bruges jernet til det, der er dets styrke, nemlig at det kan støbes i form.	Overfladen er helt glat og død og falder derfor meget udfordr de gamle tagmaterialers patnering. Messingglæden falder udfordr, da et simpelt tagvindue pludselig bliver til et designelement: noget ydmynt falder i øjnene og det skaber forvirring.	Kobbervinduet har en renhed ligesom jernvinduet, fordi materialet er brugt med udgangspunkt i dets evner. Kobberet kan bukes, hvorved det fjæder, derfor kan rammen 'lemme' om karmen. Der er ingen formgivning blot for formens skyld, men fordi der er en opgave der skal løses.	Vinduet materialer spiller elegant sammen med resten af bygningen, hvilket sikrer en sammenheng selvom elementet er helt anderledes end resten. Hvis taget havde været rødt, var vinduet faldet anderledes udfordr. Der er en enkelhed som ved jern- og kobbervinduet, der gør vinduet meget tydeligt at aflæse	Vinduet materialer er vigtigere end dets formgivning. Det er derfor helt integreret i huset.	Vinduet er lavet af materialer som resten af bygningen og patnerer derfor ligesom resten af bygningen
		Jernvinduet er meget enkelt og e kun tre materialer i sig, glasset og e karm. Det er en simpel, som følger godt ind i de gamle tage, der har samme simplicitet. Endvidere bruges jernet til det, der er dets styrke, nemlig at det kan støbes i form.	Overfladen er helt glat og død og falder derfor meget udfordr de gamle tagmaterialers patnering. Messingglæden falder udfordr, da et simpelt tagvindue pludselig bliver til et designelement: noget ydmynt falder i øjnene og det skaber forvirring.	Kobbervinduet har en renhed ligesom jernvinduet, fordi materialet er brugt med udgangspunkt i dets evner. Kobberet kan bukes, hvorved det fjæder, derfor kan rammen 'lemme' om karmen. Der er ingen formgivning blot for formens skyld, men fordi der er en opgave der skal løses.	Vinduet materialer spiller elegant sammen med resten af bygningen, hvilket sikrer en sammenheng selvom elementet er helt anderledes end resten. Hvis taget havde været rødt, var vinduet faldet anderledes udfordr. Der er en enkelhed som ved jern- og kobbervinduet, der gør vinduet meget tydeligt at aflæse	Vinduet materialer er vigtigere end dets formgivning. Det er derfor helt integreret i huset.	Vinduet er lavet af materialer som resten af bygningen og patnerer derfor ligesom resten af bygningen

Emne	Traditionelt støbejernvindue (som Velux)	Classic Skylight	Klint	Villumens Hus	Villa Savøje	Asplund Skovkirkegården	Konklusion	
Kondens-ventilation	I dele af glassets bredde, nedest i karmen	Ingen	I glassets fulde bredde nedest i karmen	I glassets fulde bredde nedest på det skrå stykke	Udførelsen i siden af karmen (rumudluftning)	I glassets fulde bredde nedest i karmen	Må gerne være synlig - alt er med til at give karakter, der skal bare formgives i forhold til heheden.	
Tæthed	- af karm - af rammen	Ikke. Forsatæfter ventilert tagrum	Dobbeltkarm med isolering i Ingen	Ingen	-	-	Det giver en svag form, hvis man prøver at skyde indholdet. Hvis der er isolering mv på det gamle sen, f.eks. som profilering der følger trykkesbehov.	
Isolering	- af vinduet i sin hehed	Ingen	Thermoglas	Dobbelt glasløsning	-	-	Forsatsvindue er indbygget	
Tilslutning	- til undertag	ger-det-selv	Tilslutningspæde (træ)	trækarmen indbygges direkte	puds	trækarmen indbygges direkte	Tilslutningerne kan enten følge tagmaterialet eller vinduet. Det er vigtigt at der er et hieraki: enten skal indledningen være en fuld integreret del eller også skal den være noget helt andet, men underlagt en hehed.	
	- mod tagmateriale over	Tagsten	Tagsten	By	Del af tagkonstruktionen	Med tagets eget materiale	Med tagets eget materiale	
	- mod sider:	Tagsten	Tagsten	By	Del af tagkonstruktionen	Med tagets eget materiale	Med tagets eget materiale	
	- bunden:	Tagsten	Tagsten	By	-	Med tagets eget materiale	Med tagets eget materiale	
Ramme: selvstændigt og i forhold til karm	Bortset fra tværsprossen har rammen en fin form, der kaster skygge på glasset og derved danner overgang til resten af vinduet. Den delvist gennemførte kant formen er en fin detalje, der nuancerer vinduets form.	Rammen har ingen selvstændig form, men er resultat af karmens udteckning, der igen er sat efter hvor stort vinduet kunne være inden for de 313 sten. Der mangler nuancer i formen.	Rammen er ganske detaljeret; kobberets muligheder er udnyttet til fulde og der indgår både afrundede og mere skarpe former, svarende til Tagtæpene. Rammen er mere dynamisk end karmen, der er helt ren og enkel i formen, svarende til den indre tilslutning.	-	-	-	Rammens rolle er, ud over at åbne, at danne den visuelle overgang til taget. Derfor må den meget gerne have en selvstændig form, der har nogle få detaljer der underbygger heheden. Formen skal hænge sammen med funktionen og materialet.	
I forhold til taget	Velproportionerede, da de indgår som del af det (via karmen)	Mere usikkert end det traditionelle vindue. Det at sæt at gå så langt til kanten som muligt for at få så meget lys ind som muligt, men der er ikke arbejdet med proportioneringen. Vinduet bliver for aflangt.	Velproportioneret som eget element, da det forholder sig til Tagtæpeneformen.	Overhøjet spiller fint sammen med taget dels ved at følge tagets linier; dels ved at det er samme princip for overgangen som i resten af taget, både over vinduet og i siderne.	Vinduet forholder sig til taget, som resten af konstruktionen. Der er reelt ingen forskel på vinduets karm og ydermus, bortset fra at der er lagt glas i vinduet. Derfor bliver det et fuldstændigt logisk integreret element i bygningen	Superelegant del af taget, fordi det forholder sig nært til tagets opdeling.	Karmens rolle er at sætte proportionerne i forhold til tage, og at danne overgang indendørs. Det er vigtigt at vinduets proportioner følger linier fra det omgivende tag. Det kan godt reperere og skabre interesse. Indvendigt er det vigtigt at rummet forholder sig til rummet/overfladen.	
	Sprosser	Det er vanskeligt at forstå begrundelsen bag formgivningen. De har ingen rolle andet end at brude glasfladen op og fremskræ derfor randstige. Endviders er de uligligt proportionerede både i egen form (ulovendigt flade, indvendigt har de markant udtryk som hane til én bit og bestemte ikke tagvinduer). Endviders er de vandrette sprosser ikke sat i forhold til Tagtæpene baner (det er ikke muligt, fordi vindue og sten ikke har samme længde).	Lodsprossen gør vinduet mere lodret og medvirker til blødgørelse af lyset indefra, men bidrager ikke væsentligt til formgivningen.	Hver rolle svarer til en L2stervindue. Alløvet virker overhøjet set i sammenheng som et roligt element i taget. Det skyldes at sprosserne modsvare linierne i taget.	Der er ingen sprosser. Vinduet svarer til en L2stervindue, hvilket giver en mængde daglys til rummet. Det ville være en stor fordel om den bevidsthed blev øget hos forbrugeren, at størst ikke er bedst.	Der er foretaget en repetition af de tre tagsten i sprosserne, formidlet i skala, som knytter vinduet til resten af taget. Sprosserne er supespirke og hvert glasfelt i areal, dog ikke form, ret lig 9stervinduet.	Hvis der skal være sprosser, skal det kun være lodrette sprosse. Der synes ikke at være grund til det, hvis rammen profileres, så der oplyses en dybde i vinduet.	
	Form-givning	På grund af karmens form, der følger teglene, har vinduet en dybde der taler sammen med taget. Karmens små variationer, f.eks. de små rammede nedest i vinduet, er gode for heheden	Vinduet er meget fladt. Der er ingen profilering der nuancerer elementet.	Der er afrundede dele der spiller sammen med Tagtæpene formen, og en ret høj kant i siden og overkant, som giver en fin profil. Clipene formen har stor dybde og er med til at tilføje nuancer til vinduet.	Den høje overgang mellem vindue og tagsten mindsker opmærksomheden på lyset, der dækker vinduet ind. Da glasset også vipper lidt, er der alt i alt nuancer nok til at vinduet ikke bliver fremmed for den nuancerede tagflade.	Store højdeforskelle adskiller de forskellige materialer og medfører et meget klart, rent udtryk	Vinduet har ikke megen dybde, men det går godt i modsætning til CS fordi resten af taget også har en lav dybde. Den høje kant rundt om vinduet taler sammen med metalisene og derfor bliver løsningen god.	Dybde i elementet er et meget vigtigt krav, da vinduet - eller taget - vil virke for stort og markant.
	Dybde, set udefra							

UDDRAG AF ELEMENTANALYSE

ARTIKEL OM TRANSFORMATION

STANDPUNKT

FORMENS BETYDNING THE SIGNIFICANCE OF FORM

Reversible løsninger er et "no-go". Vi bliver nødt at give fremtiden nogle holdbare udsagn at forholde sig til.

Reversible solutions are a "no-go". We must offer the future some sustainable statements to relate to.

AF / BY MERETE LIND MIKKELSEN

Interessant arkitektur besidder altid en høj grad af kompleksitet.

Den kan være af indholdsmæssig eller formmæssig art. Men den kan også, hvilket ikke er mindre interessant, være forårsaget af ændringer gennem bygningens levetid, som har bibragt den flere fortællinger og uforeneligheder, der har tvunget en flertydighed frem.

Det er vigtigt at huske, at nogle af de væsentligste arkitekturværker er opstået, når man af ressourcemæssige årsager har bygget om på det eksisterende. Italien er rig på disse udtryk; herhjemme har blandt andet Chr. IV efterladt sig en række meget tydelige aftryk af både funktionelle ændringer og stil-mæssige opdateringer, som står tydelige i dag i arkitektonisk vellykkede værker.

Når værkerne er væsentlige selv efter så mange år, er det, fordi de er løst på et meget højt arkitektonisk niveau, og fordi ændringer og tilføjelser er helt integrerede i de bestående bygninger. Uanset om der er tilføjet en etage, ændret på vinduesstørrelsen, eller om en stald er blevet til et palazzo, er ændringerne altid sket igennem en arkitektonisk bearbejdning, som har samlet de forskellige tider i et samlet værk.

I forvaltningen af landskab og bygninger er der i dag en klar tendens til, at fysiske ændringer, der ikke er tilbageføringer, automatisk anses som værende forringelser.

Vi er på kanten af et musealiseret samfund, hvor dialogen med fortiden er kort fast. Vores egen tid ses på med stor mistillid. Det er der en årsag til; siden 1960'erne har vi ikke været venlige mod vores kulturarv, og løsningen har åbenbart været at sætte det hele i stå eller at foretrække reversible løsninger eller

i det mindste noget, der underlægger sig det eksisterende.

Vi har på tegnestuen som målsætning, at alt det, vi får bygget, skal kunne stå i mange hundrede år. Det skal kunne bidrage til fremtiden ved at vidne om sin egen tid og ved at have lige så meget styrke som det eksisterende.

Vi forsøger at nærme os denne hensigt ved at forstå den konkrete sammenhæng. Det handler selvfølgelig underliggende om at registrere og analysere alt det, vi kan se og finde viden om. Men først og fremmest går det ud på at sanse og fortolke, så vores indgreb både fysisk og på det idémæssige plan forholder sig til det eksisterende og til den historie, det repræsenterer.

De historiske bygninger besidder som regel en iboende fortælling skabt af arkitekturens mange historiske lag. Når bygningerne næsten står blottede, gribes man af deres vidunderlige rigdom i overflader, stofflighed, kontraster; i lugt, lys og lyde, som man alt for sjældent finder i samtiden, og som er en enorm kontrast til tidens fremherskende, ensidige visuelle fokus.

Ud over sanseligheden er der oftest andet end en æstetisk begrundelse bag de historiske huse. Der er en samlet tanke for det anlæg, bygningen indgår i. Mening – eller en historie – bag, hvorfor én facade har store vinduer og en anden små, hvordan bygningen ligger i landskabet, og allermost hvilke materialer den er bygget af, og dermed hvilke dimensioner og hvilken form bygningen har fået.

På tegnestuen arbejder vi fortrinsvis med bygninger på landet, som "kommer lige op ad jorden"; af kløvede sten fra marken, af ler fra

ejendommen, af sand fra stranden. De hører simpelthen til og har derfor haft deres egen ret til at være. Men deres overlevelsesser er truet, da deres funktion typisk er vokset fra dem. De kan kun overleve, hvis de kan anvendes til nye formål.

Hvis det er nødvendigt at tilføje en ny funktion for at sikre overlevelsen af en historisk bygning, er det vores udgangspunkt, at den nye funktion er lige så vigtig som det, der består i forvejen. Ligevedigheden går begge veje, idet vi finder, at bygningens bagvedliggende tanke, dens historiske fortælling og dens stof er grundlæggende, væsentlige værdier. Det betyder, at man ikke kan komme med et færdigt rumprogram og trække det ned over hovedet på bygningen. Den eksisterende bygning bør altid præge rumprogrammet markant, da den indeholder bevarings- og fortælleverdier, der skal tages nøje stilling til, og som ofte vil berige programmet med deres forskelligartede karaktertræk.

Af samme grund forsøger vi altid at bevare så meget som overhovedet muligt – også af stof, som i sig selv ikke har nogen bevaringsværdi. Det giver en langt bedre forankring af de nye funktioner i en bygning, hvis de helt konkret flettes ind i den eksisterende masse og dens ofte mange historiske lag. Heraf opstår den helt nye formmæssige helhed, som er nødvendig, for at bygningen kan komme styrket ind i fremtiden.

For at sikre sammenhængen går vi helt pragmatisk til værks og forsøger at fange den iboende karakter ved – som udgangspunkt – kun at anvende materialer, der kendes i det pågældende byggeri.

I de bygninger, der aldrig tidligere har set en arkitekt, fortsætter vi således blot fortæl-

ARTIKEL OM TRANSFORMATION

POINT OF VIEW

Interesting architecture always possesses a high degree of complexity.

This can be in terms of content or form. But in just as interesting a way, it can also be caused by changes during the lifetime of a building, which have imparted a number of narrations and inconsistencies that have resulted in ambiguities.

It is important to remember that some of the most important architectural works have come into being when for financial reasons one has been forced to alter existing buildings. Italy is rich with these expressions; In Denmark, Christian IV left his mark with a number of examples of both functional changes and style updates, which are evident today in architecturally successful works.

When the works are important, even after so many years, it is because they are solved on an extremely high architectural level and because alterations and additions are completely integrated in the existing buildings. Regardless if a floor has been added, the window sizes changed or if a stable has become a palazzo, the alterations always occurred through an architectural treatment which has gathered all the different periods in a comprehensive work.

In the administration of landscape and buildings today there is a distinct tendency that the physical changes that are not restorations are automatically considered to be depreciative.

We are leaning on the edge of a museum-oriented society, where the dialogue with the past has stagnated. Our own time is viewed with great distrust. There is a reason for this; since the 1960's we have not been friendly toward our cultural heritage, and the solution has apparently been to bring everything to a standstill or to prefer reversible solutions or at least

something that takes a back seat to the existing.

At our office, our goal is that everything we build must be able to exist for centuries. It should be able to contribute to the future by bearing witness to its own time and by having just as much power as the existing.

We try to approach this intention by *understanding* the concrete context. It is, of course, a question of registering and analyzing everything that we can see and gather knowledge about. But primarily it is a question of sensing and interpreting so that our actions, both on a physical and a conceptual level, relate to the existing and the narration they represent.

As a rule, historical buildings possess an inherent narration created by architecture's many historical layers. When the building stands almost exposed, one is moved by its wonderful wealth of surfaces, textures, contrasts in smell, light and sound, which one all too rarely finds today, and which offer an enormous contrast to today's predominant, one-sided visual focus.

Besides sensuality, there is often something other than aesthetic grounds for historical buildings. There exists a comprehensive idea for the scheme that the building is a part of. The intention – or the story – behind why one facade has large windows and another small, how the building lies in the landscape and, most important, what materials it is built of, and thus what dimensions and what form the building has been given.

Our office works primarily with buildings in the country which "rise right out of the ground" of cleaved stone from the fields, of clay from the site, of sand from the beach. They simply belong there and thus have their own right to be there. But their right to existence is endangered as

their function has often disappeared. They can only survive if they can be used for new purposes.

If it is necessary to add a new function in order to ensure the survival of a historical building, our starting point is that the new function is just as important as what already exists. Equality goes both ways as we find that the ideas behind a building, its historical narration and its substance are fundamental, important values. This means that one cannot come with a *finished* room program and force it into the building. The existing building should also have a distinct influence on the room program as it contains the preservation and narrative values, which one must carefully consider, and which often will enrich the program with their different character features.

For the same reason, we always try to preserve as much as possible – also of things that in themselves have no preservation value. This provides a much better basis for tying the new function to the building if they are directly woven into the existing mass and its often many historical layers. In this way a completely new form unity arises, which is necessary if the building is to be equipped to meet the future.

In order to ensure the continuity, we attack the problem in a pragmatic fashion and attempt to capture the inherent character – as a starting point – by only employing materials that are familiar to the building in question.

With the buildings that have never previously seen an architect, we simply continue the narration as we see it. Instead of cautiously maintaining a distance or clearly allowing the materials to reveal what is old and new, we delve into the content and *continue to build*.² Basically, it is a question of respect for the

ARTIKEL OM TRANSFORMATION

STANDPUNKT



FOTO: MERETE LIND MIKKELSEN

Tilgangen er tydelig i Hørbygaards herskabsstald, hvor trappen tager sit formmæssige udgangspunkt i de mange tunge, uopslidelige og uregelmæssige sten, der præger bygningen. Den står op ad ydermuren, hvor vi ændrer vindue til dørhul og lader trappens side gå helt ud i facaden.

For at sikre sammenhængen går vi helt pragmatisk til værks og forsøger at fange den iboende karakter ved – som udgangspunkt – kun at anvende materialer, der kendes i det pågældende byggeri.

In order to ensure the continuity, we attack the problem in a pragmatic fashion and attempt to capture the inherent character – as a starting point – by only employing materials that are familiar to the building in question.

The approach is clear in Hørbygaard's master stables, where the design of the stairway is based on the heavy, imperishable stone that characterizes the building scheme. It is placed up against the outer wall, where the window was altered to a doorway to allow the side of the stairway to come all the way out in the facade.

lingen, som vi læser den. I stedet for at holde os forsigtigt på afstand eller tydeligt lade materialerne vise, hvad der er nyt og gammelt, går vi i kødet på stoffet og *bygger videre*. Det handler dybest set om respekt for bygningens karakter.

Der er mening bag en given form, og hvordan den kommer til udtryk, bag hvilken opgave det enkelte materiale skal løse, og hvordan det anvendes.

Hvordan det skal se ud, er aldrig et udgangspunkt. *Hvad* det skal kunne, og *hvordan* det skal virke, er altafgørende, hvis vi vil opnå løsninger, der er holdbare over meget lang tid.

Her læner vi os op af den traditionelle tankegang. Historisk set er der en sammenhæng bag, hvordan en dør ser ud, hvilket materiale den er lavet af, og hvordan den er samlet. Bag den overordnede form afslører f.eks. revner i en fyldning både materialet og måden, døren er konstrueret på. Den fanger lyset og bryder det og bliver næsten et sted i sig selv. Den bærer en mening med sig, samtidig med at den sætter en stemning. Når man i dag fremstiller en dør i et plademateriale, bliver det ren formgivning; den endelige form er stort set alene et svar på, hvordan man synes, den skal se ud. Dermed er den blottet for fortæl-

ling om sin oprindelse og bliver oftest en kortvarig oplevelse.

Enhver form er ligegyldig, hvis den ikke løser stedets opgave, og hvis den ikke *berører* og går helt tæt på. Hvis oplevelsen ikke sætter sig i kroppen og i erindringen. Bygninger, man ikke kan genkalde sig stemningen i, men kun billedet af, er for mig ligegyldige.

Det er nødvendigt, at den formmæssige kode i en opgave bliver defineret meget tidligt. Form, som enten ikke refererer til bygningen og derfor er helt fremmed, eller form, som ikke kan hamle op med bygningens styrke, fordi den blot mimer dens sprog, svækker det bestående bygningsværk. Mens den fremmede form oftest skyldes manglende forståelse – eller respekt – for det eksisterende, og dens berettigelse derfor hurtigt svinder med tiden, medfører den mimende form oftest, at bygningsværket kommer pænt og nydeligt ind i fremtiden, men uden overlevelseskraft, fordi det nutidige indgreb medfører et udtryksmæssigt hul i bygningens historie.

Fredningerne beskytter bygningsværkerne mod førstnævnte tilgang, men desværre ikke mod sidstnævnte. Det betyder, at formmæssig utydelighed faktisk er det største problem for de fredede bygninger idag. Alt for ofte

ender man med en række forsigtige løsninger frem for et klart udsagn.

Jeg mener, at den eneste vej at gå er at inkludere de nye funktioner helt i de historiske huse og lade dem komme til udtryk. Det er jo også tankevækkende, som nævnt i indledningen, at det er tilfældet i meget vellykkede værker i historien. Og jo, det gælder også i den lille skala, som når man skal tilføje et badeværelse. Enten skal det slet ikke være der, eller også skal det være der ordentligt og for eksempel ikke med to trin op for at "beskytte det bestående".

I arbejdet med de historiske bygninger bliver man simpelthen nødt til at skelne mellem de – forholdsvis få – bygninger, der er umistelige udsagn, og som enten selvstændigt værk eller for at vise en tid eller en historie skal forblive intakte, og de bygninger, som ofte besidder store værdier, men som skal kunne anvendes – og derfor videreudvikles. Reversible løsninger er et "no-go". Vi bliver nødt til igen at give fremtiden nogle reflekterede, og dermed holdbare, udsagn at forholde sig til.

Merete Lind Mikkelsen er arkitekt og indehaver af Arkitektfirmaet Merete Lind Mikkelsen

ARTIKEL OM TRANSFORMATION

POINT OF VIEW

I stedet for at holde os forsigtigt på afstand eller tydeligt lade materialerne vise, hvad der er nyt og gammelt, går vi i kødet på stoffet og bygger videre. Det handler dybest set om respekt for bygnings karakter.

Instead of cautiously maintaining a distance or clearly allowing the materials to reveal what is old and new, we delve into the content and continue to build. Basically, it is a question of respect for the building's character.



FOTO: MERETE LIND MIKKELSEN

Tilgangen er tydelig i Lungholms badstue, hvor der er et fuldstændigt fravær af fliser, men kun puds, kalk, træ, sten og beton. Bassinet står i rå beton og væggene i ren puds, men begge dele i vandtætte udgaver. Det betyder, at den fremmede funktion ikke dominerer, men integreres i huset. Betonen fandtes i huset i forvejen i rigt omfang, men naturligvis fra en nyere periode. Ved fortsat at anvende det får vi det nyere kapitel med, som ellers minimeres væsentligt med etableringen af badstuen.

The approach is evident in Lungholm's bath, where there are no tiles, only stucco, plaster, wood, stone and concrete. The pool is in coarse concrete and the walls are only stucco, but both treatments in waterproof versions. This implies that this alien function does not dominate but is integrated in the building.

Concrete had previously been used to a great extent in the building, but naturally at a later date. By continuing to use it, the more recent chapter is included, which would otherwise have been radically minimized with the establishment of the bath.

building's character.

There is an intention with a given form and how it is expressed, behind the problem the individual material should solve and how it is used.

How it should look is never a point of departure. *What* it should do and *how* it should work are of the utmost importance if we are to arrive at solutions that are sustainable over a long period of time.

Here we lean on the traditional way of thinking. Seen historically, there is a correlation between how a door looks, what material it is made of and how it is assembled. Behind the primary form, things like cracks in a panel reveal both the material and the way the door is constructed. It captures and refracts light and almost becomes a place in itself. This purveys a meaning in itself, while it also creates an atmosphere. Today when one produces a door in sheet material, it is pure design; the final form is primarily only an answer to how one thinks it should look. Thus it lacks a narration about its origins and often only represents a brief experience.

All forms are insignificant if they do not solve the problem at hand, and if they do not *touch* and are close at hand: if the experience is not registered by the body and the memory.

Buildings one cannot recall the atmosphere of, but only images of, I consider to be immaterial.

It is necessary that the form code in a problem is defined at a very early stage. Form which does not refer to the building and therefore is quite foreign, or form which is no match for the strength of the building because it only mimes its language, impairs the existing building. While the foreign form is often born of a lack of understanding – or respect – for the existing, and its justification thus rapidly diminishes with time, the mimed form most often leads to the building entering the future in a fine and attractive fashion, but without any strength of survival as the new alterations lead to an expressive gap in the building's history.

Protective classifications protect buildings against the first mentioned approach, but unfortunately not against the last. This means that the inarticulateness of form is actually the greatest problem for listed buildings today. Far too often one ends up with a number of careful solutions instead of a clear statement.

I feel that the only way forward is to include the new functions completely in the historical buildings and let them be expressed. It is also thought provoking, as mentioned in the beginning, that this is the case in some of the most successful works in history. And this is

also true at smaller scales, such as when one must add a bathroom. Either it should not be there at all, or it should be there in a proper fashion and not, for example, with two steps up in order to "protect the existing."

In working with historical buildings one must differentiate between the – comparatively few – buildings that are essential statements and as independent works or to represent a time or narration should remain intact, and the buildings that often possess great values but should be able to be used – and therefore be further developed. Reversible solutions are a "no-go". We must again offer the future some reflective and thereby sustainable statements to relate to.

Merete Lind Mikkelsen is an architect and owner of Arkitektfirmaet Merete Lind Mikkelsen

